

Ortadoğu'nun Soğuk Savaşı Başlıyor mu?

Doç. Dr . Murteza HASANOĞLU

Ortadoğu'nun ismi Batı dünyasının bölgedeki belirleyiciliğini gösteriyor. Bu bölgede yaşayanlar için burası ne doğudur ne de orta bir konumu vardır. İsmi gibi akıbeti de yüz yıldan fazla zamandır bölge dışından belirlenmektedir. Uzun bir zamandır da bölgenin en sıcak gündemini Suriye iç savaşı oluşturuyor. Daha fazla özgürlük talepleriyle başlayan eylemler beş yıl sonunda ülkeyi sayısız parçaya ve bunları kontrol eden devlet ve devlet dışı aktörlere böldü. Devletin birliği dağıldı. Bölmek kolay, birlemek zor. Suriye bu zaman zarfında yakın geçmişte bir zamanlar belirli ölçüde kontrol ettiği Lübnan'a döndü. Küresel ve bölgesel güç mücadeleleri başka sıfatlarla artık burada cereyan etmeye başladı. Mesele başka bir şekle dönüştü. Burada değişen bu meseleyi gördüğümüz pencereden açıklamaya çalışalım.

Avrupa'ya mülteci akının kendiliğinden gelişen bir eylem olmadığı varsayımından hareket edelim. Zira dünyada gidecek bir çok ülke varken neden herkes sözleşmişçesine Almanya'ya gitmeye çalışıyor. Zannımızca Avrupa Birliği, aslında Birliğin başat güçleri olan Almanya ve terörle korkutulan patlatılan Fransa, Ortadoğu stratejisinde diğer başat güçlere uymaya zorlanıyorlar. Bundan kaçınmaları da kolay görünmüyor. Bu durum bu ülkelerde iktidar değişikliğine kadar gidebilir.

Peki, nedir uymaya zorlanan strateji. Kuvvetli bir tahmine göre Afrika'nın kontrolüdür.

Dünya son yüzyıldır hesapsız yanan fosil yakıtlar yüzünden ağır tahribat görmüştür. Petrolün dönemi de yavaş yavaş tükenmektedir. Sürdürülebilir enerji sürdürülebilir dünyanın anahtarıdır. Enerjinin belirli coğrafyalara dayalı fosil yakıtlardan, her yerde bulunur sürdürülebilir kaynaklara dönmesi, güç mücadelelerinde enerjinin önemini boşa çıkarırken artan nüfus için gerekli temiz gıda kaynaklarına erişim gibi konuları öne çıkarmaya başlamıştır. Dünyada nispeten en bakir kalmış Afrika kıtasının küresel güçlerin uzun vadeli stratejileri için yaşımsal kaynakları barındırdığı düşünülmektedir. Bu stratejilere yönelik son dönem mücadelelerin 1990'lı yıllarda Somali'de başladığı ileri sürülebilir. Kıtayı güney doğudan açık denizden gelenlere karşı kontrol edecek askeri güç o zamandan itibaren oluşturulmaya başlamıştır. Bu istikametten kimlerin gelebileceğini anlamak hazırlanılan mücadeleyi anlamaya yardım edebilir. Küresel boyuttaki ekonomik ve askeri güç merkezleri de bir olmaya çalışmakta, birbirlerine karşı siyasi zorlamaları belirli bir sınırı aştığında şiddet birbirleri üzerine değil Suriye'deki gibi gariplerin başında patlamaktadır.

Diğer yandan dünya ülkeleri üzerinde nüfus yoğunluğu refah seviyesi yüksek batıda azken refah seviyesinin gittikçe düştüğü doğuda fazladır. Şimdi prototip gibi görülebilecek Suriyeli mültecilerin Avrupa yolculuğu uzun vadeli simülasyon çalışmalarının verilerini sağlıyor olabilir. Ekonomik zenginliğini davetsiz ziyaretçilerle paylaşmak istemeyen müreffeh ülkeler nüfus hareketlerini kısıtlamak için stratejiler geliştireceklerdir. Kanımızca bunun etkili yollarından biri devletler arasında sınırların yükseltilmesidir. Ama bu sınırlar Avrupa'dakiler değil Ortadoğu'dakilerdir. Ortadoğu ülkelerinin birleşmeleri yerine birbirlerine uzaklaşmaları olasıdır. Suriye savaşı da bu ayrışmanın prototipi olmaya adaydır. Avrupa'da soğuk savaş döneminde doğu bloğundan batı bloğuna geçiş neredeyse imkânsızdı. Sınırlar tel örgüyle değil yüksek duvarlarla kapatılmıştı. Almanlar aynı millet olmasına rağmen bölünmüştü. Ortadoğu'nun da aynı ya da kardeş milletlerinin sınırlarına duvarlar örmeleri, bloklara ayrılmaları, bunun ismini de Avrupa'nın yapmadığı biçimde dini inanca

dayandırılması Sünni-Şii diye ayrılımları, bunu kurumsallaştıracak organizasyonlara gitmeleri maalesef çok yakın görünüyor.